

1001 vrouwen

Nu moet ik op mijn woorden passen.

Ik bezocht de tentoonstelling *1001 vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* in Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam aan de Oude Turfmarkt. Historica Els Kloek heeft de tentoonstelling en het gelijknamige boek samengesteld.

Bij de ingang van de tentoonstelling ligt een gastenboek waarin een bezoeker schreef: „Waarom staat Anneke van Baalen niet in het boek?” Els Kloek had er meteen onder geschreven: „Ze staat er wel in. Graag beter kijken.” Waaronder de bezoeker berouwwol schreef: „Oprechte excuses, Els, gevonden!”

Ik begreep dat ik voorzichtig moest zijn met mijn kritiek: Els slaat meteen terug. Had ik dan kritiek? Op de tentoonstelling wél. De vitrines bevatten soms wel curieuze voorwerpen, zoals de schoenen van reuzin Trijntje Keever en de glitterpet van zangeres Conny Vandenbos, maar veel teksten waren in kleine letter en te laag op de muren geplaatst, zodat je volledig gekromd, als een lijder aan de ziekte van Bechterew, de tentoonstelling verliet. Ik had ook nog het kilo's zware, bijbehorende boek van Els Kloek gekocht, wat mijn gestalte nog meelijwekkender moet hebben gemaakt.

Gelukkig is dat boek heel wat toe-

gankelijker dan de tentoonstelling. Ik heb tot diep in de nacht zitten grasduinen in de interessante geschiedenissen van allerlei vrouwen. Daarbij werd ik geholpen door een overzichtelijke categorisering die het zoeken vergemakkelijkte.

Zo kwam ik er snel achter – ik hoop niet dat mevrouw Kloek mij dat kwalijk neemt – dat je de kleurrijkste dames eerder in de categorie

Boek is beter dan de tentoonstelling

‘avontuur en sensatie’ aantreft dan in ‘dicht- en letterkunde’ (de beoefenaarsters zitten te veel binnen) of in ‘liefdadigheid, zorg en mecenaat’ (deze vrouwen zijn te deugdzaam).

Els Kloek bleek een gelukkige hand van kiezen te hebben. Wat te denken van gifmengster Hester Nepping, in 1774 geboren als enig kind van een welvarend echtpaar uit Amsterdam? Zij was overspelig, drankzuchtig en moorddadig. Zij vermoordde met arsenicum een lastige kostgangster en vervolgens haar vader en haar man. Ze stierf onder de guillotine bij de Waag zonder berouw te tonen: in de gevangenis droeg ze ‘het zwarte weduwe ge-

waad’ voor de man die ze zelf vermoord had.

Ook courtesane Elselina Versfelt, in 1776 geboren als dochter van een predikant uit het Brabantse Lith, sprak tot mijn verbeelding. Zij werd actrice in Frankrijk, kreeg een verhouding met Michel Ney, een van Napoleons bekendste generaals, en stalkte hem toen hij een ander trouwde. Bij een veldslag liep ze een sabelhouw boven haar linker oog op.

Op voorspraak van Napoleon werd ze voorlezeres in Florence, maar haar rusteloze natuur zette haar weer op het spoor van Ney, waarna ze de terugtocht van Napoleon uit Rusland meemaakte. Ze verbleef nog in Engeland en Egypte en schreef haar memoires. Volgens sommigen zou ze ook nog incidenteel spionne zijn geweest.

Ik eindig met Jurjentje Aukes Rauwerda (1812-1877), houdster van het beroemdste en meest luxeuze borddeel van Amsterdam, Maison Weinthal aan de Pijpenmarkt, de huidige Nieuwezijds Voorburgwal. Er werkten vijftien meisjes uit Nederland, Duitsland en Frankrijk. In 1902 kwam het einde van Maison Weinthal, toen een politieverordening het houden van bordelen verbood. Zoals bekend is er daarna nooit meer prostitutie in Amsterdam voorgekomen. Zó effectief kunnen prostitutieverboden zijn.